

POSTANOWIENIE

Dnia 25 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Miasta W.

przeciwko M.(...) S.A. w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 25 marca 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 20 lutego 2009 r., sygn. akt I ACz (...),

uchyla zaskarżone postanowienie w punkcie 1 (pierwszym) w części oddalającej zażalenie na postanowienie umarzające postępowanie w sprawie oraz w punkcie 2 (drugim) rozstrzygającym o kosztach postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji, w wydanym na rozprawie postanowieniu z dnia 29 października 2008 r., postanowił rozpoznać przedmiotową sprawę według przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych i zarazem umorzył postępowanie w sprawie. Sąd ten ustalił, że postanowieniem z dnia 7 lutego 2007 r. zostało zawieszona postępowanie w sprawie na podstawie art. 178 k.p.c., pismem z dnia 26 czerwca 2008 r. pełnomocnik powoda wniósł o podjęcie postępowania, a postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2008 r. Sąd postępowanie w sprawie podjął. Umorzenie postępowania w sprawie Sąd pierwszej instancji uzasadnił tym, że wniosek o

podjęcie postępowania wpłynął 2 lipca 2008 r., a więc już po upływie rocznego terminu przewidzianego w przepisie art. 479¹¹ k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 20 marca 2007 r.

Powyższe postanowienie powód zaskarżył w całości zażaleniem.

Sąd drugiej instancji oddalił zażalenie i zasądził od strony powodowej na rzecz pozwanej koszty postępowania zażaleniowego. Uznał zasadność zakwalifikowania sprawy jako sprawy gospodarczej w rozumieniu przepisów k.p.c., a także kwalifikację powodowej Gminy jako prowadzącego działalność gospodarczą przedsiębiorcy. Sąd ten wskazał na art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej jako zawierający najpełniejszą ogólną definicję „działalności gospodarczej”. Z kolei Sąd Apelacyjny ocenił jako zasadne umorzenie postępowania na podstawie art. 479¹¹ k.p.c., w brzmieniu sprzed zmiany k.p.c. dokonanej ustawą z dnia 20 marca 2007 r., stwierdzając, że w okolicznościach sprawy umorzenie postępowania miało charakter obligatoryjny, a przepisy o postępowaniu w sprawach gospodarczych znajdowały zastosowanie od daty wszczęcia postępowania, bo o kwalifikacji sprawy decydują „...obiektywne przyczyny...” istniejące w dacie wniesienia powództwa.

Strona powodowa w skardze kasacyjnej zaskarżyła w całości postanowienie Sądu Apelacyjnego w przedmiocie oddalenia zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji o umorzeniu postępowania w sprawie i wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia oraz postanowienia Sądu pierwszej instancji o umorzeniu postępowania i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Zawarte w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia przepisów procesowych mającego istotny wpływ na wynik postępowania obejmują:

- art. 479¹ w związku z art. 479² k.p.c. w następstwie błędnego przyjęcia, że powodowa Gmina jako zlecająca budowę hali widowiskowo-sportowej, w sporze z wykonawcą umowy ma status przedsiębiorcy, a w konsekwencji postępowanie powinno się toczyć wg. przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych;
- art. 13 ust. 1 k.p.c. w zw. z art. 360 k.p.c. polegające na przyjęciu za Sądem I instancji, że postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odrębnym wywołuje skutek wsteczny;

- art. 358 k.p.c., którego naruszenie uzasadniono zaaprobowaniem przez Sąd odwoławczy pominięcia przez Sąd I instancji faktu związania tego Sądu postanowieniem o podjęciu postępowania w sprawie.
- art. 479¹¹ k.p.c. wskutek przyjęcia, że przepis ten pozwala na umorzenie postępowania nieznajdującego się w fazie zawieszenia;
- art. 8 ust. 2 Konstytucji RP w następstwie nieuwzględnienia norm konstytucyjnych przy rozstrzygnięciu sprawy;
- art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP poprzez naruszenie prawa do Sądu;

W bardzo obszernym uzasadnieniu skargi kasacyjnej strona skarżąca eksponuje m.in. argument o niedopuszczalności umorzenia postępowania wcześniej podjętego, nawet jeśli przed jego podjęciem wystąpiły przesłanki uzasadniające obowiązek umorzenia postępowania.

W obszernej odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o oddalenie skargi w całości i o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, kwestionując stanowisko strony powodowej m.in. w odniesieniu do dopuszczalności umorzenia tylko takiego postępowania, które znajduje się w fazie zawieszenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlegała uwzględnieniu wobec zasadności zarzutu dotyczącego naruszenia jednego ze wskazanych w skardze przepisów procesowych.

Z mocy art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, biorąc z urzędu pod rozwagę, w granicach zaskarżenia, nieważność postępowania. Powód zaskarżył postanowienie Sądu Apelacyjnego oddalające zażalenie wyłącznie w przedmiocie oddalenia zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania i do tego zakresu zaskarżenia ograniczony został zakres kontroli kasacyjnej Sądu Najwyższego. W tym miejscu jedynie ma marginesie wymaga wskazania, że od postanowienia Sądu I instancji o rozpoznaniu przedmiotowej sprawy według przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych (pkt I sentencji) zażalenie było niedopuszczalne, a zatem błędnie strona powodowa zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 29 października 2008 r. w całości zażaleniem, a także Sąd Apelacyjny błędnie oddalił je w całości, pomimo że zażalenie było dopuszczalne tylko w części, bo jedynie od postanowienia umarzającego postępowanie w sprawie.

Przedmiotem kontroli kasacyjnej Sądu Najwyższego było więc wyłącznie postanowienie Sądu Apelacyjnego oddalające zażalenie na postanowienie umarzające postępowanie w sprawie, zgodnie zresztą z prawidłowo określonymi w skardze kasacyjnej granicami zaskarżenia.

Przechodząc do oceny zarzutów naruszenia przepisów procesowych, zgłoszonych w skardze w ramach drugiej postawy kasacyjnej, przypomnieć należy, że o istnieniu uzasadnionej drugiej podstawy kasacyjnej przesądza nie każde naruszenie przepisów postępowania, ale jedynie takie uchybienie tym przepisom, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Brak możliwości istnienia takiego wpływu naruszenia na wynik sprawy wyklucza wystąpienie uzasadnionej drugiej podstawy kasacyjnej. Taka sytuacja w odniesieniu do części zarzutów procesowych wystąpiła właśnie w niniejszej sprawie. Zważyć bowiem należy, że zarzuty naruszenia przepisów procesowych wskazanych w pierwszych trzech punktach skargi kasacyjnej, a mianowicie zarzuty naruszenia art. 479¹ w zw. z art. 479², art. 13 § 1 k.p.c. w zw. z art. 360 k.p.c. oraz art. 358 k.p.c., zmierzają w istocie do podważenia dopuszczalności stosowania przepisów regulujących postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych, a w konsekwencji do dokonania oceny dopuszczalności umorzenia postępowania na podstawie przepisów o postępowaniu zwykłym. Te ostatnie różnią się od poprzednich maksymalnym czasem zgłoszenia wniosku o podjęcie postępowania, po upływie którego to terminu Sąd zobowiązany jest umorzyć postępowanie zawieszone z przyczyn wskazanych w tych przepisach.

Jednakże bez względu na to, czy podstawą prawną umorzenia postępowania będzie przepis art. 479¹¹ k.p.c., a więc stosowany w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, czy też art. 182 § 1 k.p.c. stosowany w postępowaniu zwykłym (i to zarówno w brzmieniu każdego z nich sprzed 20 marca 2007 r., jak i po tej dacie), to niezbędną przesłanką umorzenia postępowania jest to, aby postępowanie to było zawieszone. Innymi słowy, istnienie stanu, czy fazy zawieszenia postępowania jest niezbędną przesłanką obowiązku jego umorzenia na mocy któregośkolwiek ze wskazanych wyżej przepisów k.p.c., będących podstawą prawną umorzenia postępowania odpowiednio w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych oraz w postępowaniu zwykłym.

Tymczasem niezakwestionowanym elementem ustalonego stanu faktycznego jest to, że Sąd pierwszej instancji postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2008 r. podjął zawieszone postępowanie, co jednoznacznie ustalił Sąd w uzasadnieniu swojego

postanowienia z dnia 29 października 2008 r. umarzającego postępowanie w sprawie, a tego bezspornego ustalenia nie zakwestionował Sąd drugiej instancji. W tym stanie rzeczy zarzucane w skardze kasacyjnej naruszenie przepisów procesowych, a uzasadnione błędną kwalifikacją sprawy jako sprawy gospodarczej i w konsekwencji rozpoznawanej przy zastosowaniu przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, nie mogło mieć żadnego wpływu na wynik sprawy w przedmiocie umorzenia postępowania, ponieważ w ustalonym stanie faktycznym orzeczenie takie było bezzasadne bez względu na zastosowanie jako podstawy prawnej umorzenia postępowania art. 479¹¹ k.p.c., czy art. 182 § 1 k.p.c.

Brak tożsamej w obu przepisach przesłanki, przesądzającej o istnieniu obowiązku Sądu umorzenia postępowania na podstawie któregośkolwiek z powołanych przepisów, a mianowicie stanu postępowania zawieszono, wyłącza możliwość jego umorzenia i to nawet wówczas gdy podjęcie zawieszono postępowania nastąpiło już po upływie maksymalnych terminów określonych w art. 479¹¹ k.p.c. i w art. 182 § 1 k.p.c. do złożenia wniosku o jego podjęcie, a więc w okresie, w którym Sąd zobowiązany był umorzyć to postępowanie, gdyby nadal było ono zawieszono. W orzecznictwie wyrażono nawet pogląd, że nie może być umorzono postępowanie, które zostało zawieszono bez podstawy prawnej i podlega podjęciu (wyrok SN z 20 marca 2002 r., V CKN 947/00, niepubl.).

W tej sytuacji oczywistym jest, że o uwzględnieniu skargi kasacyjnej przesądziła wyłącznie zasadność zarzutu naruszenia art. 479¹¹ k.p.c. i to w stopniu mającym rozstrzygający wpływ na wynik sprawy. Sąd Apelacyjny stwierdził bowiem wyraźnie w zaskarżonym postanowieniu, że Sąd Okręgowy zasadnie umorzył postępowanie na podstawie art. 479¹¹ k.p.c., ponieważ w okolicznościach niniejszej sprawy umorzenie postępowania miało charakter obligatoryjny. Tymczasem stanowisko takie jest błędne, ponieważ niedopuszczalne było umorzenie postępowania, które wcześniej zostało już podjęte, co nastąpiło około dwa miesiące przed wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania. Okoliczność, że czas trwania stanu zawieszenia postępowania do chwili jego podjęcia uzasadniał już wydanie przez Sąd postanowienia o umorzeniu postępowania nie sanuje braku ustawowej przesłanki uzasadniającej umorzenie w dacie ferowania orzeczenia w tym przedmiocie.

Nietrafne okazały się natomiast zarzuty naruszenia art. 8 ust. 2 i art. 45 ust. 1 w zw. z ust. 2 Konstytucji RP, a uzasadnione naruszeniem prawa strony powodowej do Sądu, rozumianego przez skarżącego jako prawa do uzyskania wiążącego

merytorycznego rozstrzygnięcia. O bezzasadności tych zarzutów świadczy fakt, że z mocy art. 45 ust. 1 Konstytucji RP każdy ma prawo do rozpatrzenia jego sprawy przez sąd w sposób określony hipotezą normy wyrażonej tym przepisem. Wbrew stanowisku strony skarżącej norma konstytucyjna nie jest źródłem uprawnienia do uzyskania zawsze merytorycznego rozstrzygnięcia sądowego, ponieważ w następstwie rozpatrzenia sprawy przez sąd niekiedy brak jest prawnych podstaw do wydania takiego merytorycznego orzeczenia. Odmienna interpretacja art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, sugerowana przez stronę skarżącą, musiałaby prowadzić do wniosku, że umorzenie postępowania w sprawie nie jest następstwem rozpatrzenia sprawy przez sąd, a zatem wydanie nawet zgodnego z przepisami k.p.c. postanowienia o umorzeniu postępowania miałoby zarazem stanowić naruszenie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Taki wniosek byłby oczywiście absurdalny, a zatem podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia obu przepisów konstytucyjnych należało ocenić jako bezzasadne.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania, obejmujących także koszty postępowania kasacyjnego, orzeknie Sąd ferujący merytoryczne orzeczenie w sprawie (art. 108 § 2 k.p.c.).